Ч. 93 (12.459). Львів, середа 30. квітня 1930. Opłata pocztowa zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Галичина і Волинь.

З приводу волинських виборів.

Львів, 28. квітня 1930.

У половині 5-ти літньої каденції польських законодатних палат, у часі, коли кожного дня можна вижидати їх розвязання, ба, коли під знаком запиту станув взагалі парляментарний устрій держави а на сторінках польської преси отверто пишеться, що остання соймова сесія була остання у цій каденції та коли знову сойм збереться — Бог його відає, у такий найменше відповідний час ідуть на Волині доповняючі соймові та сенатські вибори. Приходиться ствердити, що у нас, у Галичині, люди на загал наче не здають собі з цього справи і наче зовсім факту волинських виборів у тямці не мають. Склалося на це безумовно почуття ненормальности ситуації, яку ми зазначили вище: вибори після більше 2-ох років істнування каденції сойму і після завішення самого сойму поміж небом та землею, це ситуація дійсно дивоглядна. Але крім розуміння кумедних зовнішніх умов ведення нині виборів, істнують ще інші причини байдужого відношення нашого загалу: одна з тих причин — це деяке збайдужіння до всього, що торкається сойму, як тої інституції, яка в житті нашого народу відіграла так мало позитивної ролі і так багато негативної, а друга причина, це вічне ще „бокування“ від усіх тих справ, які не є безпосередньо галицькими справами, це тічно покутуючий ще, так сказатиб, психічний сокальський кордон у почуваннях і думках наших громадян.

Задалеко завела би нас аналіза того психольогічного підложа, яке винне в тому, що досі у настроях широкого українського громадянства Галичини не видно того зацікавлення волинськими виборами, на яке вони заслуговують. Досить ствердити, що чейже щонайменше величезна більшість нашого загалу погодиться, що покищо нема причин, які казали би змінити наше принципіяльне становище відносно варшавських законодатних палат, скристалізоване в 1927-му році, а з якого м. і. виходить, що участь у соймових і сенатських виборах брати треба і треба брати участь у працях сойму та сенату, без огляду на вигляди реальних здобутків на польській парляментарній арені та на найтяжчі умови, в яких наша Парляментарна Репрезентація мусить перебувати. Другим безперечним фактом є, що всі наші свідомі громадяни без сумніву стверджують потребу чимшвидшого проломання „сокальського кордону“, проломання його на ділі, доводячи до уніфікації політичних, культурних і господарських організаційних центрів, а тим більше проломання його в душах галичан і волиняків, себто до доведення їх до відчування і розуміння повної спільноти своїх інтересів. Із ствердження цих фактів льогічно виходить, що не можна ніяким робом волинських виборів собі легковажити, навпаки, треба розписання доповняючих виборів на Волині прийняти як щось, що нам може бути вигідне або не вигідне, а проте як те, що нас обовязує і з чого ми мусимо старатися, маючи на оці наші тактично-політичні напрямні в Польщі й специфічні зовнішні умови, витягти для нас, галичан і волиняків, якнайбільші користи.

Виходючи з цього заложення українські політичні партії в Польщі зовсім слушно зараз після уневажнення попередніх виборів рішили взяти активну участь у волинських виборах і ведуть на терені Волині найживішу передвиборчу роботу. Це торкається передовсім „Українського Національно-Демократичного Обєднання“, яке розпочало й нині у повному розпалі веде передвиборчу роботу за листою ч. 18. Воно рішилося на це без огляду на те, що на листах чолових персональних кандидатур немає імен партійних членів, бо для нього в даному випадку найважніший національний інтерес. Пішло УНДО на волинські вибори за 18-кою не лише з обовязку льояльности перед контрагентами цієї листи бльоку непольських народів. Пішло з глибокого і щирого переконання, що треба використовувати кожну нагоду задля організації народніх мас і задля ломання отого нещасного „сокальського кордону“.

Не для ловлі мандатів, не для запевнення „люкративних посад“ „своїм людям“, не для упечення „партійної печені“, а єдино і виключно задля тієї цілі, яка все була, є і буде першою начальною вимогою української громадсько-політичної праці: виховання народніх мас, громадського освідомлення їх та викорінення серед них усіх залишків обласної відрубности, як наслідку колишнього поділу між ріжні займанницькі держави.

І ось уже в дотеперішньому ході виборчої акції виявилось, що рішення участи у виборах було правильне. Не маючи досі, з вини драконських усе ще на Волині обовязуючих адміністрац. умов (перестарілого розпорядку про збори, який на ділі всілякі збори унеможливлює), можливости безпосередньо і прилюдно зустрінутися з більшими зборищами народу, полонені в 1928 році виборами виключно на галицькому терені та залишивши тоді волинські вибори тамошнім діячам, наші галицькі діячі поправді вперше за весь час перебування під Польщею щойно тепер пізнають Волинь і волинські маси. Пізнають і захоплюються чудовим тамошнім сільським простолюддям, високою ідейністю та національною свідомістю волинського селянства, його щирістю, його палкістю, його охочістю до тісної співпраці з рідною інтелігенцією. На жаль, саме тієї інтелігенції він бачив досі страшенне мало і рідко. На першій парляментарній репрезентації, яка тільки спершу памятала про нього та швидко розбилась і розбрилась та про своїх виборців гейби забула, волинський селянин завівся; про другу — мало що знає, особливо у такій окрузі, як ковельська, де „вибрано“ усіх пять „бебеків“, з такими „народніми діячами“, як Волошиновський чи його наслідник д-р Бадовський, Сегейда та Острейко! Тому він, волинський селянин, у своїй самотності горнувся до тих, які перші до нього йшли й у шкуру його приятелів одягалися, — ішов за облесливими й приманливими гаслами Сель-Робу. Але здоровий інстинкт побідив. Від Сель-Робу маси відвернулися, осталися нечисленні рештки збаламучених. І нарід у масі остався знову самотнім. І нині, на передвиборчих вічах і зборах видно, що нарід на Волині тужливо жде ідейних провідників, які булиб його дорадниками, його співробітниками, його найближчими приятелями і найріднішими братами. Як довго нинішня українська волинська інтелігенція не отрясеться з дивної апатії і як довго молоде українсько-волинське покоління не дасть нових кадрів активних, ідейних діячів, так довго тих провідників, дорадників і приятелів волинському людові мусить дати Галичина. Це мусить статися без огляду на те, чи воно кому третьому подобається чи ні, і без огляду на перешкоди, які та третя сторона на шляху того зіспоєння робить і робитиме.

Нинішні волинські вибори є могутнім поступом вперед на тому шляху великого галицько-волинського братання. Можливо, що до самих виборів навіть не дійде. Бо в окрузі Луцьк-Рівно-Костопіль вибори до сойму мають відбутися 18. травня, до сенату на цілій Волині 25. травня, а в ковельській окрузі до сойму аж 13 липня. Можливо, що при нинішньому розбитті національного фронту та зовнішніх умовах не дадуть ще того висліду, який був би бажаний. А проте енергія, витрачена на волинські вибори, не буде витрачена надармо! І вона повинна бути якнайбільша, якнайінтенсивніша, така, як цього вимагає справжнє, величезне загально-національне значіння оцих волинських виборів. Це повинні всі ми ясно освідомити собі. І тому українська Галичина повинна отрястися з нинішньої байдужости та цілим серцем-душею переживати нинішні вибори з українською Волинню.

„Радість“ більшовицької вулиці.

„Пролетарська громадськість витає вирок харківського суду“ на українських національних діячів.

Перед харківським монстрпроцесом проти членів „Спілки Визволення України“ комуністи аранжували великанські вуличні демонстрації з протестами проти діяльности „контрреволюціонерів зі Спілки Визв. України“. В часі самого процесу комуністи аранжували теж демонстрації та мітінги, на яких домагалися від харківського суду якнайсуровішого засуду для обвинувачених. По засуді комуністи аранжують знов цілу повінь зборів, демонстрацій та мітінгів, на яких зібрані силоміць учасники „вітають вирок Найвищого Суду“ над обвинуваченими.

Словом, комуністи вже більше півроку мають чим забавляти „радянську і пролетарську громадськість“ та заабсорбовувати її увагу, щоби таким чином відвернути її від тих чисто злободневних, господарських нещасть, які повисли над цілим Радянським Союзом наслідком розгрому сільського господарства. Та все одно довго комуністам не вдасться таким чином таїти перед суспільністю тієї господарської катастрофи, яка неухильно гряде на всі ті нещасні землі і народи, що найшлися в межах ССРР. При голоді й холоді ці міські „пролетарські маси й інші трудящі елементи“ заговорять напевно самі та напевно іншою мовою.

Українське населення, що так довго кервавилось за унезалежнення від комуністичної диктатури, комуністи почали спершу брати т. зв. українізацією, яка нині вже не актуальна для самих комуністів, бо розчарувала не тільки українське населення, але й комуністів. Українське населення переконалось, що більшовицька т. зв. українізація має на меті цілком не українські і не національні цілі, а комуністів розчарувала тому, що всеж бодай у перших своїх початках вона переросла їх та пішла небажаними для них шляхами, так що вони мусіли її насильно „регулювати“. Одним із засобів тієї насильної „регуляції“ був і харківський процес.

Але й цей процес подібно до українізації теж завів комуністичні надії, бо крім агітаційного матеріялу для комуністів дав він для українського населення також дуже богато матеріялу до роздумування над теперішнім своїм положенням, матеріялу до аналізи своїх національних почувань і національних бажань. Система глузування і насмішок комуністичних суддів і прокураторів над національною ідеольогією, над обвинуваченими і над їх працею для української культури і для українського національного визволення мусіла потрясти сумлінням усіх свідомих українців, мусіла засталити їх завзяття та заставити їх до скріпленої праці над організованою самообороною і боротьбою за визволення.

Свідомі цього комуністи рішили тому по процесі провести по всіх більших осередках українського життя „ударну кампанію“ для „повитання вироку“. Цією кампанією хочуть за-

гіпнотизувати громадянство своїми „кальонними“ аргументами проти засуджених і притупити його критичний змисл. Для прикладу, як це робиться, подамо опис одного київського мітінгу в справі присуду.

В четвер 25. квітня відбулись у київському театрі ім. Шевченка збори всіх київських учителів. На них виголосив доповідь про процес і присуд проф. Кивниця. По промовах комуністів Ратнера і Пухтинського зібрані приняли резолюції, в яких, як повідомляє „Пролетарська Правда“ з 25. квітня, „відзначили, що півторамісячний процес над контрреволюційною організацією „СВУ“ розгорнув перед робітниками, селянами та радянською інтелігенцією весь шлях української контрреволюції, що злочинно намагалася повалити соціялістичну радянську країну... Процес „СВУ“ зірвав машкару національної романтики, зза якої виглянув вовчий писок запеклого клясового ворога трудящих, оскаженілого непмана, поміщика, буржуазного інтелігента...“

Далі збори приняли ще й таку вимовну резолюцію: „У відповідь на брехні ундівської та польської буржуазної преси ніби пролетарський суд засудив представників української науки (а ким-же були у більшости обвинувачені? — Ред.), збори київських робітників освіти заявляють, що „СВУ“ є купка української контрреволюції, запеклий клясовий ворог усіх трудящих. **Маса свідомої інтелігенції активно працювала й працюватиме під проводом комуністичної партії, віддаючи всі сили на будівництво соціялізму й української радянської культури, та зміцнення інтернаціонального виховання мас. Робітники освіти вважають, що загроза від куркуля й решток української буржуазії ще є. В обставинах загострення клясової боротьби, коли український куркуль чинить шалений опір соцбудівництву, можливі й надалі спроби шкідницької роботи, зокрема на ідеольогічному фронті. Київські робітники освіти обіцяють докласти всіх сил, щоби на далі ще пильніше стежити за клясовим ворогом та чіткіше здійснювати лінію партії в справі культурного будівництва“.**

Не треба аж надто вглиблятися в цю резолюцію, щоби зрозуміти, що вона диктована чекістами, які намагаються все учительство Києва зробити своїми агентами. В резолюції є тільки одно недоговорення, а саме: там сказано, що й на далі тільки можливі „спроби шкідницької“ протирадянської роботи. Ми твердимо, що вони неминучі.

Репресії.

Розвязання Т-ва „Сокіл“ і читальні „Просвіти“ у Володимирцях.

Свого часу появилися в селі Дубравці в Журавенщині хлопці з Володимирець, які співали на вулиці українські пісні. Цю прогульку Володимирців до Дубравки, яка мала характер звичайних парубоцьких відвідин з одного до другого села, прозвали чогось нападом на кацапів у Дубравці і наслідком цього вже довший час сидить кільканацять хлопців з Володимирець у стрийській тюрмі. Тепер цей мнимий напад адміністрація приписала т-ву „Сокіл“ і читальні „Просвіти“ у Володимирцях і оба ці т-ва розвязала, а воєвідство цей розпорядок староства затвердило.

Про цю постанову воєвідства повідомило староство т-во „Сокіл“ письмом з дня 24. березня ц. р. ч. 866 30, в якому кажеться, що т-во „Сокіл“ переступило означений статутами свій обсяг ділання. „Зокрема — кажеться в цьому письмі — стверджено, що члени Т-ва кермуючись настроями політичної натури, зорганізували і виконали дня 12/2 1930 р. збройний напад на мешканців громади Дубравка, повіт Жидачів, які є сторонниками старо-руської партії. Цей напад приготовано на терені Т-ва. Про приготування до згаданого нападу знала управа т-ва, але не старалася тому сама перешкодити, ні не повідомила про це впору дотичного постерунку державної поліції. Повиший факт свідчить, що т-во „Сокіл“ у Володимирцях перестало відповідати правним умовам свого істнування, коли стало винним поступовання, некорисного для мирного співжиття населення“.

На це слід зазначити, що т-во „Сокіл“ не мало нічого спільного з прогулькою хлопців до Дубравки і навіть не знало про неї. Колиж між хлопцями були навіть члени „Сокола“, то це хіба не значить, що за них мусить відповідати ціле т-во. А вже ніде в світі товариства не мають обовязку доносити про щось до поліції, що належить виключно до завдань органів державної влади. В цьому дусі оба т-ва внесли відклик від постанови воєвідства до міністерства внутрішніх справ, де м. ін. вияснили, що звичайної і зрештою наївної демонстрації кільканацятьох молодих хлопців, які нічого в Дубравці не зробили і нічим не провинились, не можна називати якимсь злочином, за який покутують не лише вони, але ще й малиб потерпіти зовсім безучасні в цьому загально-громадські установи.

Смерть австрійського політика.

Помер один із найоригінальніших віденців, граф Адальберт Штернберг, бувш. член австрійського парляменту, — людина немилосердного дотепу, безпосереднього темпераменту, великої щирости й крайніх поглядів, якими гіршив і обурював ціле своє графське монархічне середовище. Помер у 63 р. життя. Він був чеським послом, що виступав як „радикальний чех“, але вживав як рідної німецької мови. Його виступи в парляменті в обороні демократії й вільної думки були звязані з демонстраційними сценами. Граф Штернберг не вмів рахуватись зі словами і для нього не було святощів: парлямент, військо, міністри, а навіть сам цісар ставали предметом розторощуючої критики.

Цією критикою він віщував Австрії нераз невеселий кінець і нею причинився він чимало до підриву авторитету влади. З вибухом війни він вибрався на поле битви як летун і дав там докази небуденної хоробрости. Коли війна скінчилась і він став громадянином республики, не змінив ні на циту своєї поведінки і продовжував життя благородного Дон-Кіхота, для якого Віденьбув замало ареною діяльности.

В Індії неспокійно.

В місті Пешаварі прийшло до сутички індійських націоналістів із англійськими військами, наслідком чого згинуло кілька осіб, так що в останніх двох місяцях у цьому місті вбили англійці 52 індійців і 30 ранили. Делегація індійських націоналістів звернулась до комісара міста із домаганням відкликати із Пешавару всі відділи англійського війська. В місті Несля були сутички англійців з індійцями. Майже 4000 індійців атакувало поліцію.

О. Ж. ГАНТЕР.

Віра Шевченка.

Промова д-ра О. Ж. Гантера на святочнім концерті в честь Тараса Шевченка в Вінніпегу.

Д-р О. Ж. Гантер (A. G. Hunter) дав в англійському перекладі вибір Шевченкових поезій, п. з. „The Kobzar of the Ukraine“ (1922). Покищо не входимо в подробиці цего перекладу, але вже тепер зазначимо, що це цінний набуток, який уже міг причинитися до зацікавлення Шевченком і Україною.

Перекладчик дуже вміло, а навіть скажемо, в дуже педагогічний спосіб поділив свої поміщення і біографічні дані в осібні розділи, вміщуючи їх між переложеними поезіями. У своїм перекладі вмістив ілюстрації, як портрети поета, репродукції деяких Шевченкових малюнків, та дещо з українського фолькльору.

Я переконаний, що колиб так д-р О. Ж. Гантер познакомився з „Ритмікою Шевченкової поезії“ акад. С. Смаль-Стоцького, з Якубського працями над віршом Шевченка і з виданням „Кобзаря“ д-ра Сімовича (Народне видання), то це в великій мірі довелоб його до поглиблення Шевченкової поезії. Маймо надію, що д-р Гантер дасть нам ще конгеніяльний переклад Шевченка; а покищо треба бути вдячним за те, що він вже зробив.

Д-р О. Ж. Гантер був такий добрий і надіслав мені свої дві статті, поміщені в „Канадійському Ранку“ з 14. березня і з 13. квітня 1930, обидві статті по англійськи в відділі „Ukrainiana“. Перша з них має заголовок: Taras Shevchenko, The Robert Burns of Ukraine, друга: Address by Dr A. J. Hunter at The Memorial Concert in Winnipeg in Honor of Taras Shevchenko.

У першій статті д-р Гантер, як шотляндець з походження порівнює Шевченка з найбільшим шотляндським поетом Робертом Бернзом. Д-р Гантер приходить до переконання, що Шевченко більший від Р. Бернза своїм характером, своїми моральними цінностями. „Шотляндський поет зробив свій люд більш гордим, більш щасливим, український дав своєму народові силу і надію на майбутнє“. У переложеній тут „Промові“ д-р Гантер визначує Шевченкові місце між найбільшими велитнями людської творчости.

*

Приємно мені і робить мені це честь згадувати разом з Вами Вашого великого національного поета Тараса Шевченка.

Найбільші поети, як взагалі всі велитні духа належать не тільки до власного народу, але й до цілого людства. Змагаючись з ріжнородніми відтінями мови не власної, мені все таки повелось хоч вчасти оцінити величину Шевченка, як поета.

Одначе він промовив до мене ще більше в іншій ділянці, а саме як гуманіст і як той, що полюбив людський рід.

Можна жалувати, що англійці не познакомилися з творами цього поета перед шістьдесяти літами. Тоді саме горіла боротьба проти невільництва в Америці і тоді вони могли би оцінити зусилля люду за свободу. Нині ми користуємося успіхами політичної свободи і рівности, так, що й ледви можемо собі уявити, що це таке невільництво. — Великий український поет зазнав усе горе невільництва на власній особі і бачив терпіння деяких найдорожчих другів. Терпіння завдані несправедливістю зломали життя поета і він промовив жагучими словами, що ворушать ще й сучасним поколінням.

Пригадаю декілька англійських імен, які, де тільки говорять по англійськи, розбуджують честь і глибоку пошану, а також і поза англьосаським світом. Такими є імена Авраама Лінкена, Вілема Вілберфорса, Юлії Ворд Гау і Герієт Бічер Стоу*).

Український поет Шевченко стає гідно нарівні з найбільшими зпоміж них. Його жагучі слова збудили дрімучі сумління кращої аристократії, а навіть звернули увагу декого з царів на жорстокости і несправедливість невільництва.

В який спосіб юнак, вихований у невільницькому стані спромігся на відвагу заатакувати і критикувати наймогутнішого і найбільш деспотичного імператора? Як це сталося, що він вимагав волі для пригнічених мас свого люду, що він став по стороні знищеної національности і пробував відродити заборонену мову, що боронив демократії і вольности у краю, де самі імена цих річей були анатемою?

Зовсім на місці булоб відповісти, що Шевченко був геній, алеж це замало, бо геній потребує матеріялу для своєї творчости. Я скажу, що вже навіть дуже поверховна знайомість з Шевченковою поезією відкриває цю тайну. Його натхнуло Святе Письмо, а передовсім Псальми Давида і еврейські пророки.

Єфремов вказує нам в „Історії української літератури“, що Шевченко ніколи не сумнівався в остаточну перемогу справедливости і правди. Та сама віра була силою еврейських пророків. Трагедія і несправедливість завдавали їм чимало горя, але вони всетаки ніколи не сумнівалися, що Бог справедливий і що справедливість остаточно мусить затріюмфувати. Саме та віра й піддержала Шевченка у всіх його нещастях. Чоловік без цієї віри міг би тужити за справедливістю, але його сила моглаб показатись безсильною в боротьбі. Він легко міг би стати циніком, втратити надію та віддатися уживанню життя.

Ми помічуємо також у Шевченка елемент, який находимо у всіх великих людей — сильну любов своєї батьківщини і свого народу. Якби він її не мав, ми, люди, з іншого табору не моглиб його вповні подивляти. Любов це щось такого, що пізнаємо найперше дома, а також правдою є і те, що найкраща любов поширює своє благословенство на більший круг.

Як посторонній мушу признатися, що я саме зацікавлений у цих рисах Шевченкового ха-

*) Авраам Лінкен Abraham Lincoln (1809—1865), президент Сполучених Держав Америки; замордований 14 квітня. — Віл'ем Вілберфорс William Wilberforce (1759—1833) філянтроп, політик, головний борець за знесення невільництва. — Юлія Ворд Гау (Julia Ware Howe, 1819—1910), американська поетка і суспільна діячка. — Герієт Бічер Стоу (Harriet Beecher Stowe, 1812—1896), авторка „Хатини вуйка Тома“. — В. Б.

Більшовицька інквізиція.

III.

Ріжні матеріялізми. — Релігія всеспасаюча. — Матеріялізм як релігія.

Матеріялізм! Матеріялістичний світогляд!... Знаємо його з книжок або й з життя деяких одиниць. Він тут не представлявся нам так страшно, як у більшовицькому середовищі. Ми могли стрічатися з одиницями, котрі признавалися до матеріялістичного світогляду, одначе в етиці не відріжнялися від інших людей. Алеж матеріялізм матеріялізмові не рівний, як і людина людині.

Для деяких фільософів матеріялізм був тільки „науковою методою", от як для старинних грецьких атомістів (котрі признавали й душу й богів) або для католицького священика Петра Ґассенді (в 16. ст.). А бувають і непослідовні, компромісові матеріялісти, визначні поклонники вищої духової культури й моралі (в нас таким типом представляється І. Франко, як це виходить з деяких його поем). Якщо перший матеріялізм назвемо *науковим*, другий *культурним*, то більшовицький матеріялізм треба назвати *релігійним*.

Релігія є *„спасаючим"*, а внаслідок цього практичним і безкомпромісовим світоглядом. Вона подає *„остаточну розвязку тайни людського життя"* й обіцює вивести нас з „долини сліз і горя" в „рай", але зате жадає, щоби ми вповні покладалися на її „правду", щоби ціле наше індивідуальне й громадянське життя було уладжене після її засад, щоби ми, завсідно готові на всякі жертви аж до самозабуття, й інших притягнули доісповідання нашої віри, бо тільки вона спасе людський рід. Хто сильно привязаний до своєї релігії, той дуже легко, навіть вповні безкритично приймає всяку небилицю за правдиву, якщо цим його віра скріплюється; зате він майже сліпий і не чуткий на всі, хочби й які яскраві, факти й папі, котрі суперечать його вірі.

Не треба й доказувати, що складовим елементом більшовицької віри є не тільки комунізм, але й матеріялізм, та що обидва ці елементи в їхньому світогляді мають релігійний характер. Всі свої надії, мрії й фантазії поклали більшовики на комунізм і матеріялізм, від яких ожидають „раю", „спасіння людського роду", „остаточної розвязки тайни людського життя". Для здійснення цієї своєї віри вони приносять не гекатомби, а сотні міліонів усяких жертв; і хоч самі досвідчають, що замісць „раю" приходить руїна, то „глядячи, не бачуть, а слухаючи не чують", як це пророки говорили.

Матеріялізм, як релігія, як практичний, безкомпромісовий світогляд! Що це означає? Ось що: щирий, послідовний матеріялізм треба приноровлювати як занепад віри й життя скрізь на всіх лініях: у домашньому пожитті, в школі, в громадянських установах. А що таке щирий матеріялізм? Ось що: *є тільки матерія, нема Бога, нема душі, нема ніяких етичних законів, нема ніякої вищої інстанції над людиною, нема ніякої тайни життя, нема святости, нема гріха*... Вища духова сторона засуджена на знидіння, залишаються тільки низькі інстинкти.

Ось це той крокодиль, про котрого ми згадали.

Як по матеріялізмі, як виховному засобові, більшовики можуть сподіватися покращання взаїмних людських відносин, це їх тайна — тайна звихненого розуму і чуття. Така людська природа, що й релігія є ще за слабим засобом для приборкання низьких людських інстинктів, які, розгнуздані, приносять розклад у житті. І коли в середовищі християнських народів не переводиться всякі гріхи й жорстокости, то що буде в середовищі, яке не знає ні Бога, ні моралі? А коли це середовище попаде в „релігійний" фанатизм, то як буде виглядати його інквізиція?

Тут уже не будуть гріхи, але упадок людської природи, розклад психічного організму. Як сказано: замісць людини — крокодиль. Більшовицька дійсність — свідоцтвом.

о. д-р Г. Костельник.

рактеру, які є загальнішого значіння, які належать до всього людства.

Шевченко в основі був релігійний, хоч і не церковного покрою. Він так сильно критикував новітні церкви, як критикував Христос книжників і фарисеїв. Він навіть деколи запитував Бога про значіння кривд на землі. Але при всіх цих запитах, він ніколи в дійсности не сумнівався в перемогу добра. Ми можемо навіть сказати, що його загальний настрій перейшов межі пророків — у чисто християнську атмосферу.

Примір цього бачимо в останніх словах „Посланія до живих і мертвих і ненароджених":

„Обнімітеж брати мої,
Найменшого брата, —
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати!"

Алеж у чім саме той християнський сентимент, що каже „обняти найменшого брата"? Світ каже, що ми повинні подивляти великих, сильних, розумних і надлюдей. Великі цього світа часто думають, що простий нарід є тільки на те, щоб вони по ньому могли пястися вгору. Християнство є іншої думки; воно визнає вартість простолюдини. Шевченкові симпатії саме по стороні простолюддя.

Але в християнстві є ще вищий ступінь, — віж цей, а саме любов і вибачення ворогам. Не знаю більш вражаючого місця в літературі, як це з „Неофітів"; звертаючись до царя, який був другим Нероном для свого народу, він пророкує:

„Приплинуть
І прилетять зо всього світа
Святії мученики-діти
Святої волі; круг одра,
Круг смертного твого предстануть
В кайданах, і... тебе простять".

Тут знову бачимо, що той чоловік пізнав те, чого вчив інший —

„Отче простіть їм, бо не знають, що творять".

З англійського переложив
Д-р Володимир Безушко.

Що є і що не є політикою?

Рефлексії з приводу Загальних Зборів „Українського Народнього Мистецтва"*).

II.

Як-же реагували Загальні Збори „Українського Народнього Мистецтва" на комунофільські нахили „Нової Хати"? Чи може осудили їх у рішучий спосіб і домагалися зміни політичної закраски журналу в дусі ясної і недвозначної національної ідеольоґії?

З жалем треба ствердити, що постава Загальних Зборів під цим оглядом не була вдоволяюча. Хід дискусії виявив яскраво громадянську невиробленість деяких кругів нашого жіноцтва, а навіть були моменти, яким, як нездоровим проявам занепаду політичної думки, зорганізоване національне жіноцтво мусить рішучо протиставитися.

Бо хіба-ж можна назвати здоровим проявом, коли довголітня громадська діячка закликує до „толеранції" супроти комуністичних і комунізуючих елементів? Пощо — мовляв — було Союзові Українок проголошувати бойкот радянофільської преси?... Українцям треба всі газети читати, треба поширювати свій світогляд, треба бути вирозумілим на інші політичні переконання...

Слухаєш і своїм вухам не віриш. Чи прийшло би на думку тій самій громадській діячці пропагувати толеранцію супроти — скажім — хлібоїдської „Української Ниви"? Нема сумніву, що цього роду вияви „толеранції" є доказом або повної політичної дезорієнтації, або магічним вислідом **позитивного** відношення до більшовиків. Бо ясна річ, що хто протиставиться теперішній владі на Вел. Україні, хто цю владу вважає насильством над українським народом та запереченням визвольних змагань української нації до власної держави, той не може дивитися байдуже на спроби комуністичних чинників защіпити їх ідеї серед галицького громадянства. Для людини з національним світоглядом бойкот комуністичних і радянофільських газет, це не є нарушення засад толеранції, лише конечна самооборона українського громадянства проти розбивання національного організму.

Або чи це здоровий прояв, коли друга громадянка старається виправдати напрямну „Нової Хати" мотивами комерційного характеру? Мовляв, журнал видає кооператива, а рішаючим для кооперативи моментом є інтерес, себто число передплатниць. Треба всіх вдоволити, про все писати. Якщо число передплатниць „Нової Хати" зростає, якщо журнал перестав бути дефіцитовий, навпаки навіть виказує зиск, — значить, він є добре редаґований, отже все є в порядку!... Так, наче би комунофільські замітки і відмова редакції жіночого журналу надрукувати протибільшовицьку резолюцію найвищої жіночої організації, були причинами успіху журналу!

Або чи свідчать про громадську виробленість спроби вибілювання співпраці „Нової Хати" деякими одиницями, яких приналежність до комуністичного світу не підлягає сумнівам, такими арґументами, що одна з них добра фахова сила, друга мила жінка, а тамта близька знайома чи товаришка і т. ін. Або скільки громадянської наївности в того роду способі думання: мовляв — „вишукувати" в „Новій Хаті" в „злобний спосіб" замітки радянофільського характеру, коли побіч них є там багато щирого українського змісту!

Ні, шановні пані! Не туди дорога українському жіноцтву. Крайня пора зрозуміти, що національний і культурний світогляд це два противенства, між якими нема і не може бути компромісу. Нема і не може теж бути ніякої співпраці між національним і комуністичним світом: бо коли комуністи ідуть на повний розвал національного життя, так і нам треба вповні відмежуватися від всяких комуністичних чинників та очистити національні установи від їх впливів. Крайня також пора зрозуміти, що у цій боротьбі між комуністичним світом не сміє бути „невтральних" і що: „хто не з нами, той проти нас". Час покінчити з такими абсурдами, як „комунізуючі націоналісти" і „національні комуністи".

Українське жіноцтво було досі чинником суто національним, воно виявило нераз в нашому громадянському житі багато здорового інстинкту. Річ тепер у тому, щоби жіноцтво перетворило це інтуїтивне відчуття національних інтересів на свідомий політичний світогляд. Пора покінчити з політичним індиферентизмом та з „безпартійністю", яка чомусь то стала тепер модна серед деяких кругів нашого жіноцтва. Слід тямити, що безпартійність лише в дуже вимкових випадках є виявом великої індивідуальности, що не може поміститися в рямцях партії, частіше вона є доказом недостачі **всякого** політичного світогляду, нерідко покришкою безхарактерности, тому що дозволяє сидіти рівночасно на двох стільцях, а найчастіше повного громадського неробства.

Подаючи тих кілька заміток з приводу Загальних Зборів „Українського Народнього Мистецтва" не маю наміру підривати істнування кооперативи, яку ціле українське зорганізоване жіноцтво вважає своїм культурним надбанням співчуваючи щиро її первісній прегарній ідеї. Хочу лише звернути увагу жіноцтву на деякі аномалії в „Українському Народньому Мистецтві", з якими безумовно треба боротися. Не сумніваюся, що українське жіноцтво ці аномалії побореє.

Мілена Рудницька.

Негосподарна господарка

Арештування дир. „Повітової Каси Зад. і Щадничої" в Щирці.

У Щирці арештували директора місцевої „Повітової Каси Задаткової й Щадничої" п. Вол. Могильницького, під замітом довголітньої, систематичної розтрати грошей із цієї Каси. Його відставили до карної вязниці у Львові. Перевірка шкід, спричинених ним ще не скінчена; досі ствердили брак 150.000 зол. У Щирці і в цілій Щирećчині займала визначне становище „Повітова Каса Задаткова і Щаднича"; її заложено ще перед 30-ти роками. Каса розвивалася дуже добре і приносила видатні користи для наших селян. Але найшлися люди, які з нерозважности, або для власної користи довели касу майже до руїни. До таких належить п. Могильницький, який ще перед війною ввійшов до Дирекції і почав свою господарку з того, що позбувся всіх невигідних собі людей і заступив їх такими, які були йому віддані. Вже в 1912 р. дійшло було в Касі до непорозумінь, які зліквідував якось кл. п. о. Фолис і п. Могильницький залишився надалі на своєму місці. Через цілий час війни господарював п. Могильницький без жадної контролі, а після війни дібрав собі селян — до Управи Гринька Клиша і до Надзірної Ради Йосифа Шеремету, які дуже вихвалювали його перед селянами, а за їх плечима п. Могильницький довів господарку до того, що вже тому два роки було в касі 12.000 зол. недобору чи дефравдації. На це звертав увагу ревізор „Польських Спулек Заробкових". (Каса не належить до Ревізійного Союзу Українських Кооператив), але це лишилось без наслідків. Каса стоїть тепер на краю повної руїни. З нею був би зруйнований і „Народній Дім" у Щирці, який перед двома роками получено з Касою.

Розклад „Сельробу".

До редакцій українських національних часописів наспіла заява, яка виразно свідчить, що українські працюючі верстви починають отямлюватися та завертати зі хибних шляхів на здоровий національний ґрунт:

Прошу не відмовити помістити в найближчім числі слідуючу заяву:

Беручи активну участь від 8 літ в рядах інтернаціонально-комуністичного руху КПЗУ як член, а від двох літ як голова повітового комітету „Сельроб Єдности" в Сколім, я мав можливість простежити дійсну більшовицьку роботу і глибоко переконатися, що вона спрямована на шкоду й загибіль українського народу.

Вважаючи комуністів і сельробівців зрадниками українського народу, чужими наймитами і зриваю з ними всякі зносини, як рівнож уважаю своїм громадським обовязком, розвязати повітовий комітет „Сельроб-Єдности" в Сколім і повіті.

Кличу всіх робітників і селян, які є вірними синами українського народу, а яких задурманено інтернаціоналістично-сельробівськими гаслами, вірвати з платними агентами чужих і ворожих держав і обєднатись під Українським Національно-Державницьким Прапором.

Голова повітового комітету партії „Сельроб-Єдність" і КПЗУ в Сколім *Іван Винник.*

Сколе, дня 18. IV. 1930 р.

II.

Ми нижче підписані, на все зриваємо з парт. „Сельроб-Єдність", розвязуємо організацію цієї партії на терені цілого сколівського повіту, вважаючи її шкідливою для українського народу.

Голова Повіт. Комітету „Сельроб-Єдність" у Сколім — *Іван Винник.*

Члени партії:
Коваль Стефан, *Андрій Кремінський.*

Сколе, дня 18. IV. 1930 р.

З передвиборчого руху на Волині.

ДУБЕНЩИНА. В днї 7-го квітня ц. р. відбулося велике віче в *Погорілці*. Реферували посол Вислоцький і член Повіт. Комітету УНДО в Дубні п. Кибалюк. На вічу зявився і посол Чучмай з б. сельробу-правиці та почав плести людям всякі небелиці про Українське Нац.-Дем. Обєднання та буржуазію і вкінці накинувся особисто на посла Вислоцького і п. Кибалюка. На все те дістав належну відправу. Посол Вислоцький між ін. запитав посла Чучмая, кого він репрезентує, бож його партія збанкротувала і розсипалась. На це посол Чучмай відповів, що він є безпартійний і виступає особисто, щоби добути мандат для свого товариша, б. сенатора Козицького, а тоді заложать уже другу партію, але цим разом вже національну. На запит громадян, як він ставиться до СРСР і комуни, зразу крутив, не даючи ясної відповіди. Мотивував це тим, що ми є під Польщею, але притиснений, сказав, що ні з Радянщиною ні з комуною не погоджується й осуджує роботу більшовиків на Вел. Україні. Коли посол Вислоцький сказав, що оголосить це у пресі, то посол Чучмай змішався і почав знова крутити, що він тільки з дечим на Радянщині не погоджується, але її не вирікається, бо там є українська влада і то в руках селян. В церковних справах заявив, що вони його не обходить і справу церковну він лишає Українському Нац.-Дем. Обєднанню. Вкінці посол Чучмай хотів ратуватися особистими нападами й образами деяких наших послів. Але й це йому не вдалося, бо на Дубенщині вже добре розкусили його комунізуючу політику і працю. Зокрема село Погорілці належить до свідоміших сіл, передплачує кількадесять примірників українських національних газет і вже в 1928 р. голосувало переважно на ч. 18, а тепер опамяталися й ті, що голосували тоді на ч. 1. і 8.

Дня 13-го квітня ц. р. відбулося заходами Повіт. Комітету УНДО в Дубні велике віче в селі *Хорупань*. На віче прибуло кількасот людей з сіл Хорупань, Головчичі, Мятин, Смордва і Береги. Промовляли посол Вислоцький і п. Кибалюк. Зібрані однодушно заявилися за Українським Нац.-Дем. Обєднанням і за листою ч. 18.

КОСТОПІЛЬЩИНА. Костопільщина належить до занедбаних повітів Волині, через що там розвинуло досить широко свою працю польське „Визволєнє". Передвиборчу працю переводить у цьому повіті посол Тершаковець. Праця трохи налагоджується і не зважаючи на тяжкі умовини, передвиборчий рух оживлюється. В *Костополі* відбулося вже 3 віча й одна довірочна нарада, а саме: 16. III., 25. III. (спільне віче з радикалами) і 7. IV. ц. р. Нарада відбулася 25. III. з участю представників 27 громад. На цій нараді вибрано Повіт. Виборчий Комітет. На вічу 7. IV. був крім посла Тершаковця посол о. Куницький. Зібралося маса селян з 11 сіл повіту. Віча викликали незвичайно гарний настрій серед селян Костопільщини і на кожному з них ухвалено голосувати при виборах лише на листу ч. 18.

РІВЕНЩИНА. В дні 30-го березня ц. р. відбулася в *Рівному* нарада представників рівенського повіту. Нарада була дуже ділова. На ній доповнено Повіт. Виборчий Комітет представниками деяких ґмін і намічено передвиборчі віча на найближчі дні. Зі звідомлень учасників наради виявилося, що праця в повіті йде успішно, а освідомлене селянство заявляється всюди за листою ч. 18., признаючи свої помилки з 19-го року, оскільки голосувало тоді на інші листи.

Справа скликання сойму.

Прем. Славек уступає? Ян Пілсудський прем'єром?

Посли Центролівну зїхалися до Варшави на конференцію. Дня 29. квітня має запасти остаточне рішення в справі зложення президентові держави внесення про скликання надзв. сесії сойму. Речинець цей устійнять на 5. або 6. травня, так що сойм зібрався би ок. 20. травня. У звязи із заповідженим внесенням опозиції про скликання надзв. сесії сойму ендецькі часописи повторюють чутку, нібито можливе є, що прем. Славек уступить, як рішучий противник співпраці уряду зі соймом. Далі зачувати, що колиб уряд переконався, що годі не співпрацювати зі соймом, то знов поставили би кандидатуру пос. Яна Пілсудського на премієра. Дня 28. квітня приняв марш. Пілсудський прем. Славека на довший конференції.

Нота СРСР проти російської еміграції в Польщі.

Із Москви повідомляють, що у суботу Літвінов здав раді нар. комісарів звіт про бомбу в посольстві СРСР. у Варшаві. Польський посол у Москві Патек подав Літвінову подробиці про викриття бомби в комині посольства СРСР. Директор дипл. протоколу польського мін-ства закорд. справ д-р Ромер висловив послові СРСР Овсієнкові задоволення в імени польського мін-ства закорд. справ з приводу, що не прийшло до вибуху бомби.

Більшовицький уряд мабуть щойно після покінчення слідства вишле ноту до польського уряду. Нота висловлюватиме сподівання, що польський уряд зробить усе, щоби зловити виконавців замаху та виступить енергічно проти рос. емігрантів у Польщі, які планували атентат на посла СРСР.

Ревізії серед емігрантів у Варшаві.

Польська поліція веде далі слідство в справі плянованого замаху на посольство СРСР. Перевели ревізії серед російських і українських емігрантів у Варшаві. Ревізію перевели м. і. у хаті голови Союзу організацій рос. емігрантів у Польщі Горлова, голови т-ва письменників і журналістів у Польщі Тіманського, голови т-ва помочі рос. емігрантам Лелюхіна, рос. письменника Бранда. Перевели теж ревізію в українськім академічнім домі серед студентів, в інжинїра Сікори, у д-ра Чекавенка (?) й інших українців у Варшаві. Перевели теж ревізію серед комуністів і арештували кільканацять осіб.

Арештування студентів виленського університету.

„У звязку з викриттям комуністичного архіву у Вильні поліція переводить дальші арештування. В ночі на 26. квітня арештували 3 студентів виленського університету: Арк. Ольскіна, М. Околевича та Ст. Врову. Поліція закидає їм комуністичну діяльність. Арештували теж Ол. Шидловського, урядовця центр. секретаріяту Білоруського сел.-роб. посольського клюбу у Вильні.

Відкинення виб. протестів в окрузі Львів-повіт.

Найвищий Суд розглядав у понеділок 8 виборчих протестів, зголошених українцями проти виборів до сойму в окр. ч. 57 (пов. Львів). Найвищий Суд усі ті протести відкинув і затвердив вибори у львівськім повіті.

Катастрофа польського військового літака.

Дня 28. IV. вистартував із лет. майдану в Мокотові війск. літак інституту техн. дослідів летунства. Зараз після вистартування вибухнула бензина і літак обнятий полумям став падати. Ударив крилом об телеф. стовп, вирвав його та впав на дорогу. Крила обірвалися. Літак в огні покотився ще з 1000 кроків. До горіючого літака підбіг 16-літній хлопець Балінський із своїми двома братами та витягнув із літака обсерватора Сея. Опісля порозрізував ремені та виволік пільота Казьмерчика. Пільот ранений в голову, обі ноги та права рука поломані, ціле тіло попарене. Літак згорів зовсім.

Ґраната зранила 5 вояків.

Підчас військових вправ у Вильні вибухнула ґраната та зранила пор. Лютика, плютонового Пайка та капр. Льорецького. Лекше ранені плют. Улицький і Урбанович

НОВИНКИ

— **З музичних кругів** довідуємося, що знаний нашій публиці хор „Сурма", який уряджував дня 7. квітня 1930. свій концерт, на бажання нашої громади повторює тойсамий концерт у неділю 4. травня ц. р. в салі Ремісничої Палати при Стрілецькій пл. в год. 8. вечором. Концерт відбудеться при співучасти нашої співачки п-и Ласовської. Дохід призначений на будову памятника пок. комп. Вербицькому. Карти вступу вже від середи буде можна дістати в Союзному Базарі.

— **Неправдива вістка.** З Т-ва „Зоря" повідомляють нас, що вістки преси про арештування когонебудь із членів цього товариства не відповідають дійсности, бо поліція перевела тільки ревізію.

На карти „Рідної Школи" звільнюючі від алькогольних напоїв з нагоди Воскресення Христового зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки): о. Матковський Василь 2.000 — Краковець 10, о. Микола Янович — Озірна 10, Службовики пов. Союза Кооп. — Підгайці 10; **з Турки над Стрием:** по 5: Данилович Іван, нотар, д-р Кондрат Мирон адв., о. Левицький Адріян; 4: о. Феденич Іван; по 2: Волинець Семен, купець, Городиська Евгенія, Маркова Зіна, учителька, Ліськевич Михайло, урядник, Утриско Олекса, урядник, Заліщук Іван, Щипко Антін; **зі Скалату:** по 2: о. А. Онуферко, парох, Крушельницький Микола, дяк, д-р Тригубчак Арсен, Чайківський Павло і о. Винярський Володимир. — Хто слідуючий?

— **Зміни в управі Ставропігійського Інституту у Львові.** Як довідуємося, на останніх загальних зборах членів Ставропігійського Інституту, які відбулись 27. ц. м., кандидатура Третяка на сеніора перепала, а сеніором вибрано Ґулу. Вибрано також цілу нову управу.

— **На розбудову Нац. Музею вплатили:** Земельний Банк Гіпотеч. у Львові 2.000 зол., Президія м. Львова звільнила від будівельної такси 240 зол., П. і Е. Костюки 50 зол., о. мітрат А. Базюк 45 зол., парох. уряд у Коростові 25 зол., оо. К. Кульчицький і Т. Савойка по 10 зол., К. Лагола з Жабя і о. І. Головкевич по 5 зол. — У члени Комітету розбудови приступили Панько й Елеонора з Дутчаків Костюки.

— **Напад на книгарню в будинку Ставропігії.** Невислідженi люди напали на книгарню „Слово" при вул. Руській (де передше була книгарня УПТ). Напасники вивалили [illegible] створи та вибили шиби.

— **Три самовбивства за один день у Львові.** Минулої неділі у вязниці при вул. Яховича, арештований Мартин Король розбив шибу і склом порізав собі жили, після чого в безнадійнім стані його відвезено до лічниці. — Ядвіга Д. замешкала пр вул. Хмельовського ч. 7. стрілила собі з револьверу у голову. — Молода дівчина Фрида В. отруілась сільним квасом.

— **За межу.** У с. Стриганцях біля Бережан селянин Іван Собко забив у суперечці сокирою сусіда Стефана Музичку. Ішло за межу.

— **Авта-літаки.** Від 10. квітня одна з париських гостинниць завела в себе для гостей два літаки, один на три, другий на чотири особи. Вони стоять на летунськім майдані в Ле Бурже і готелеві гості можуть вибратись ними на кілька днів до Льондону, Брюссель або на Рівіеру. Їзда коштує 3 фр. від кільометра воздушної дороги, але з тим, що пасажир мусить уже платити й поворот, навіть, якби не хотів користуватись літаком.

— **Хорвати стріляють до сербів.** В сербськім селі підчас сербського свята, молодь виконувала національні танки та співала народні пісні. Нагло впала крісова сальва й 11 осіб упало трупами. Слідство виявило, що це стріляли хорватські націоналісти.

— **Пожежа корабля на морі.** Корабель „Теміза", що курсував між Ню Йорком і Бріджепортом згорів наслідком вибуху, при чім згинуло 16 осіб, між ними капітан корабля.

— **Альбум у честь жертв світової війни.** Англійське міністерство війни видало великий альбум у честь жертв світової війни. Альбум має 800 сторінок величезного формату, виданий на пергаміновім папері, роскішно оправлений в обгортку з золотими берегами. Кожна сторінка прикрашена вінетами, роботи найліпших графіків. В альбомі поміщені портрети й імена 42.000 англійців, що згинули в світовій війні. На першій сторінці є власноручний підпис англійського короля. Перший примірник альбому міститься в британськім музею.

— **Цікава пропозиція.** Мюнхенський відділ більшовицького торговельного представництва покищо зачинений, а його директор вернувся до Москви. Причина така: Перед двома місяцями дир. Емсін звернувся до одної з фірм у Нюренберзі з пропозицією, щоби купила вибухові матеріяли, які фабрикують у СРСР.

— **Велика буря в Голяндії.** У північній Голяндії була на днях велика буря, яка наробила багато шкоди і спричинила смерть кільканацяти осіб. Грім убив одного мешканця міста Гертруденбургу, в Онні блискавиця спричинила пожежу.

— **Ріжні вістки.** Дня 26. квітня Норвегія святкувала 20-роковини смерти великого письменника Бернштерне Бернсона, приятеля українського народу. — Англійський престолонаслідник, князь Валії, вернув із Америки до Льондону. — В Англії стверджують цього року великий зріст радіоабонентів; є їх уже 3 міл. 60.000, з цього в Льондоні 541.000 приватних апаратів. У Пенсильванії, Вірджінії й Канаді згинуло 5 осіб на нових літаках. — Перед самим Великоднем у Берліні було 100.000 зареєстрованих авт; факт реєстрації стотисячного авта відсвяткували бенкетом. — У містечку Угре біля Леодіюм вибух резервуар з салмяком (амоняком); вибух затроїв гази; 70 робітників небезпечно затроєних, 1 убитий. — На Азорських островах відчиняють першу гостинницю для воздушних пасажирів; острів Терцейра, де вона буде вибувана належить до Португалії. — Б. царський адютант, старшина російської армії, князь Волконський скінчив у Римі теольогію і висвятився на католицького священика. — Протягом останніх трьох місяців у Відні було 624 випадки самовбивств. — В Мексику, індіяни напали на німецького вченого дослідника індійської культури д-ра Едбара Кульмана і камінням вбили його. Вбивників арештовано і розстріляно.

— **Смерть неабиякого журналіста.** Данська преса повідомляє про смерть одного зі своїх земляків, що помер далеко від батьківщини, а діждався неабиякої слави, скрізь, з виїмком рідного краю. Він був дезертиром з данської маринарки. Звався Фріц Гольм і втік на острів Балі, де тувемці проголосили його королем. Був воєнним кореспондентом на Далекім Сході, а помер як „князь Гольм", а „прінц де Колешін". У відомім щорічнім американськім альманаху „Хто чим є" мав він присвячену цілу сторінку з 51 титулами, які здобув завдяки своїм журналістичним, науковим і іншим, нікому невідомим, заслугам. Мав він почесні титули „д-ра", „професора", „кореспондента", „ордери", „відзнаки", „диплюми", тощо. Це все від ріжних американських республик і азійських держав, з яких володарями... листувався, пересилаючи їм ріжні матеріяли на доказ, що зробив для даного краю. Наприклад: вирізував сторінку з лексикону Маєра про Персію і посилав перському шахові цей вирізок з присвятою від себе. За це діставав ордер і особисту королівську подяку. Богато дечого подібного робив він і з іншими „східними" установами та високопоставленими особами. Помер у 51 році життя як князь і геніяльний журналіст американського типу.

— **Троянський кінь.** Европейська преса, головно та, що живе щоденно новими сензаціями, принесла недавно на втіху аматорів клясичної старовини неабияку звістку. Часопис „XX-ий Вік", що виходить у Брюсселі, повідомив своїх читачів про небувале відкриття проф. Анрі Грегоара, якому вдалось найти під Троєю останки деревляного троянського коня. Цей професор зумів на підставі льогічної аналізи Віргілевого тексту дійти до висновків, яким робом славний деревляний кінь вїхав до Трої, здобув її і де його відтак похоронили. Професор пішов ще далі і при помочі хемічної аналізи ствердив, що цей кінь був зроблений із сосни, яка росте тільки в Норвегії, отже що Греки вже тоді були у торговельних зносинах із норвежцями. Вся ця історія має тільки одну хибу: вона проголошена 1. квітня і сильно тхне звичайною денникарською качкою. Не всім відомо, що саме між ученими ідуть від довшого часу суперечки про те, де лежала Троя і що означити її місце дуже важко.

З судової салі.

Іван Пасіка під замітом убивства Твердохліба.

Вже другий раз розпочинається розправа проти Івана Пасіки і другий раз її відложено, через недугу головного свідка Магдалини Пшитоцької-Вечоркової.

Другою розправою дня 28. ц. м. проводив предсідник трибуналу д-р Ліпш, прокуратором був радник Ангельський, боронив д-р Михайло Західний.

Розправа почалась як звичайно, прочитанням акту обвинування, який закидує Іванові Пасіці участь у вбивстві Сидора Твердохліба, „письменника і пропагатора польсько-української угоди". Убивства доконано 15. X. 1922 р. біля Сапіжанки.

Обвинувачений перебував кілька літ на еміграції в ЧСР і в таборі в Йозефові, не знаючи, що Магдалина Пшитоцька є на услугах польської поліції, заприязнився з цею „українкою" і мав їй признатись, що він убив Твердохліба, хоч тепер не признається до вини.

Предсідник трибуналу, по прочитанні лікарського свідоцтва головного свідка, поставив внесення вислати судових лікарів для провірення стану здоровля Магдалини Пшитоцької і на випадок її працездатности, спровадити її на розправу.

Оборонець д-р М. Західний поставив внесок випустити обвинуваченого на волю за кавцією, аж до чергової розправи.

Трибунал приняв внесок предсідника а відкинув внесок оборонця, після чого розправу відрочено.

Хто така Магдалина Пшитоцька?

Магдалина Пшитоцька-Вечоркова, яка тепер перебуває у Варшаві, хора на нервовий розстрій, має за собою буйну і багату минувшину: Підчас українсько-польської війни була „українкою" і служила в українських установах, по упадку нашої державности, Пшитоцька зголосилась в таборі в Йозефові як еміграитка „Марія Притоцька" й удержувала широкі звязки з українськими старшинами і стрільцями.

Наш кореспондент із Йозефова помістив у „Ділі" з дня 29. IV. 1923 р. допис „Дещо із життя української військової еміграції в ЧСР.", з якого виявляється, що Магдалина Пшитоцька, посварившись зі своїм любовником і кількома старшинами, подала на них донос до чеської влади, начеб-то між еміґрантами українцями в Йозефові приготовлялось повстання проти ЧСР. Це повстання мало вибухнути на Закарпатській Україні. На цей донос чеська влада арештувала 10 українців еміґрантів і вислала їх до Градця Королівського.

Як бачимо, Пшитоцька була на услугах чеської поліції а рівночасно, підслухуючи розмови українських балакучих старшин, послужила польській поліції у вишукуванні вбивника Твердохліба, а може і в інших справах.

Ця нервово хора десператка, очевидно, не є віродостойним свідком і коли судові вдасться може стягнути її бодай на третю розправу проти Івана Пасіки, то її віродостойність напевно виявиться, а покищо до речі булоб пригадати, що „Ґазета Поранна" із дня 23. XII. 1924., під заголовком „Трагедія нещасної дівчини", містить новинку, що на вулиці Льва Сапіги найдено Магдалину Пшитоцьку в непритомному стані, після того, як вона намагалась отруїтись йодиною. Коли деякі особи пробували її рятувати, Пшитоцька просила їх: „Лишіть мене, я маю досить життя".

Виявилось, що ця десператка втратила посаду в Золочеві, довгий час крутилась по Львові і вкінці хотіла наложити на себе руку, а й тепер вона хора на крайну неврастенію.

Брак праці, нужда і неврастенія грали не малу ролю в її доносах на Пасіку і хто зна, чи не тому вона другий раз не явилась на процесі, що почуває фантастичність своїх зізнань проти Івана Пасіки.

А покищо, через неї злогадний вбивник Твердохліба досі карається в тюрмі.

Відозви й комунікати.

До всього Українського Громадянства!

Заходом Т-ва українських робітниць „Будучність" у Львові відбудеться в неділю дня 11. травня ц. р. в год. 17. величаве свято в честь Їх Ексцеленції Митрополита Андрея — Покровителя й Добродія Т-ва з нагоди трийцятилітнього ювилею Його Митрополичої діяльности. Це свято відбудеться в реальності закупленій ювилятом за 46.000 дол. під назвою „Захист св. Андрея" (Уляніввка) при вул. бічній Стрийській ч. 3. перед стрийською рогачкою (на право). Цю реальність віддав Митрополит під управу Сестер Милосердія для вжитку найбіднішої верстви українських робітниць. Вдячні служниці та робітниці мають цим святом виявити свої щирі почування для їхнього Добродія, що своїм княжівським даром подбав про долю найбільше упосліджених.

Обовязком цілого нашого громадянства взяти масову участь у цьому святі, щоби віддати пошану і подяку нашому Ювилятови і дати доказ, що для нас не байдужа організація українських робітниць. В першій мірі повинна взяти участь у цьому святі наша духовна і світська інтеліґенція, члени ювилейного комітету і відпоручники всіх наших українських установ і товариств, щоби своєю приявністю звеличати це свято і практично здійснити клич: „Обніміте, брати мої, найменшого брата"!

Головна Управа Т-ва „Будучність".

Дописи.

ГОРОДОК. (Дещо про місцеве „Касино"). В „Ділі" з 3. квітня ц. р. появився допис з Городка, з якого виходило би, що до розвязання українського „Сокола" причинилася між ін. авантюра в місцевому „Касині", якої члени з тої причини й радіють. На це заявляю, що члени „Касина" абсолютно нічим не причинилися до розвязання Т-ва „Сокіл" у Городку і з того приводу цілком не радіють, бож вони такі самі віддані свому народові громадяни, як і члени розвязаного Т-ва „Сокіл". Наше „Касино" гуртує не кацапів чи хрунів, як виходило би з допису в „Ділі", а чесних українців і людей праці. Доказом цього хочби те, що головою „Касина" був донедавна пос. Біляк, а членом виділу „Касина" є голова „Сокола" п. Р. Паламарчук. При кінці зазначу ще, що льокалю „Касинові" не виповіджено, бо воно міститься дальше в домі української кооперативи „Поміч", а перейшло тільки до іншої кімнати.

Свій.

РІСНА РУСЬКА, ПОВІТ ЛЬВІВ. (Оживлення культурної праці). Завдяки гуртковї молоді, яка працює в читальні „Просвіти", культурне життя в селі починає оживати. Дня 21-ого квітня ц. р. влаштувала читальня аматорську виставу, ставлячи три маленькі одноактівки. Вистава пройшла дуже добре, чому в значній мірі сприяли гарні декорації, які позичено в читальнях „Просвіти" у Клепарові й Левандівці. Колиб не було в селі одиниць, які перешкаджають освітній праці, то культурне життя селян розвивалосьби далеко успішніше. На жаль, поборюючи труднощі самої праці, приходиться боротися ще й зі своїми несвідомими людьми.

Зі спортового життя.

Коп. мяч: **Сокіл IV. — Пшебуй 5:1 (4:0).**

В товариських мячевих змаганнях дня 27. ц. м. побідив Сокіл IV. доволі високоцифрово дружину Пшебою в десятку. Ворітьми поділились: Чорний 3, Фурда 1 та Дунько 1. Судьював побр. Білостоцький.

Пінґ-понґ: **Сокіл IV. — Пшебуй 6 : 1.**

Дня 25. ц. м. переміг Сокіл IV. високоцифрово дружину Пшебою, яка виявилась дружиною зовсім невитренованою.

Шахи.

Клюбові змагання за мистецтво Львова.

Вислідн з минулої неділі такі: Кадур — Чорні 5½ : 4½; Гелм — Ґонец 10 : 0; Л. К. Ш. — Т. У. Ш. 8½ : 1½. Сокіл — Аматори 8 : 2. З членів Т. У. Ш. виграв партію тільки Попель, а ремісував одинокий д-р Лебедович.

Четверта рунда: Т. У. Ш. — Чорні, Л. К. Ш. — Гелм, Ґонец — В. К. Ш., Гетман — Аматори, Кадур — Сокіл.

Меч. Т. У. Ш. — Чорні відбудеться у вівторок дня 29. ц. м., в год. 7·30 вечером, в каварні „Нар. Гостинниця".

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

„ПОСТУП", вістник літератури й життя. Річник 10. Число 3. Львів, березень 1930. Зміст: Р. Г. Бейзен: Зелена шата; Б. Гомзин: Европа-Україна; Е. Ростан: Самарянка; М. Думанський: Вишивана сорочка; В. Сонящний: Останній металь; Н. Павлосюк: Шевченко та Ольридж; д-р Д. Олянчин: Участь і роля німецького війська у війнах Польщі з козаками; М. Бердяєв: Християнство й соціялізм; Записки; Б. Кабаровський: На Капрі; Бібліографія.

ЗБІРНИК ФІЗІОГРАФІЧНОЇ КОМІСІЇ НАУКОВОГО Т-ВА ІМ. ШЕВЧЕНКА. Випуск III. під редакцією проф. Миколи Мельника. Львів, 1930. Зміст: І. Филипчак: Проблема розміщення морви на західньо-українських землях; д-р Мирон Дольницький: Селитьби міського типу на Підкарпатській Русі; Іван Крипякевич: Астрономічні явища в українських літописах XI—XVIII. зв.; С. Пастернак: Мінеральні джерела в Черчі; Едвард Жарський: Вюнаті наших рік; д-р Волод. Левицький: Як визначити висоту при помочи анероїда; Бібліографія.

„КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА", економічно-суспільний місячник. Рік III. Ч. 4. за квітень 1930. Львів. Зміст: К. К.: Як ведеться боротьба з аграрною кризою сіль. господарства в інших державах, а як у Польщі; К. Коберський: Колективізація сільського господарства в СРСР; Р. Р.: Податкове обтяження в европейських державах; С. Гольдельман: Методи політики індустріялізації на Україні; Шляхами кооперативної думки (вибір з писань кооп. теоретиків); Проблеми кооп. організації і практики; З життя кооперацій; Господарська хроніка; З преси; Всячина.

„НИВА", часопис присвячений церковним і суспільним справам. Рік XXV. Ч. 3. Львів, березень 1930. Зміст: о. д-р Йос. Сліпий: На унійні теми; о. Тит Войнаровський: Психіка більшовизму; о. д-р В. Мацюх: Хаос в оподаткованні священиків; о. Петро Хомин: Католицька акція; о. Мих. Чернега: Комітет допомоги вдовам і сиротам по священиках; о. Й. Осташевський: Загальні Збори Вдовичо-сиротинського фонду у Львові; Нові книжки; Всячина; Проповіди.

„БОГОСЛОВІЯ", науковий тримісячник. Видає Богословське Наукове Т-во. Львів, 1930. Кн. 1. Том VIII. Зміст: Митр. Андрей Шептицький: Промова на святочнім відкритті Гр.-кат. Богосл. Академії; **Dr. Nicolaus Rusnak: *De* C. J. C. respectu ad codificationem iuris Ecclesiae catolicae orientalis);** Павло Савчук: Причинки до правовірности Кирила Люкаріса; о. Петро Хомин: Свято відкриття Гр.-кат. Богословської Академії у Львові; Огляди й оцінки; Всячина; Хроніка: Книжки і часописи.

„БОЯН", місячник для організації українських хорів. Редаґує: Колеґія. Рік II. Ч. 3. Львів-Дрогобич, березень 1930. Зміст: Від Редакції; Союз українських хорів; Енциклопедія; Дописи; Хроніка; Музичн. календар; Музичний додаток: „Колискова" — музика К. Богославського.

„ВІСТИ З ЛУГУ", письмо присвячене луговим і січовим справам, просвіті і науці. Рік V. Ч. 3. Львів, 1930.

„МУЗИЧНИЙ ВІСТНИК". Видає Т-во ім. Лисенка. І. піврік. Львів, квітень 1930. Ч. 1. Зміст: Від Редакції; Про т. зв. скрипковий тон; Звіт Вищ. Музичн. Інституту у Львові і його філій за 1929/30 рік; Дописи; Концерти і продукції; Бібліографія.

„ТЕХНІЧНІ ВІСТИ", орган Українського Технічного Т-ва у Львові. Трьохмісячник. Рік VI. Ч. 1. Львів, січень-березень 1930 р. Зміст: проф. д-р І. Фещенко-Чопівський: Нові сорти ножів у механічних майстернях; інж. М. Савчук: Звуковий фільм; Огляд технічної літератури; Нові книжки; Розбудова Нац. Музею у Львові; З Українського Техн. Т-ва у Львові; Лист з Праги; Новинки.

„ШЛЯХ ВИХОВАННЯ Й НАВЧАННЯ", педагогічно-методичний місячник. Зміст: Ґеній творчих народніх сил; Виховання й культура; Природна метода навчання письма; Народня школа і вибір знання; Виховання й соціяльне положення індіян; Огляд педагогічного й освітнього руху; Критика й бібліографія; Пригадка; Нові книжки й журнали.

„СВІТ ДИТИНИ", журнал для української молоді. Ч. 4. Львів, квітень 1930.

„СЕЛО", неперіодичний орган Українського Аграрного Т-ва. Ч. 1. Прага 1930.

„НАШ ПРИЯТЕЛЬ", ілюстрований місячник для шкільних дітей. Видає Марійське Т-во Молоді у Львові. Рік IX. Ч. 8. Львів, квітень 1930.

„КООПЕРАТИВНЕ МОЛОЧАРСТВО", ілюстрований місячник, орган Маслосоюзу. Рік V. Ч. 4. Львів, квітень 1930.

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР", орган Краєвого Господарського Т-ва „Сільський Господар". Рік. XVI. Ч. 7. Львів, 1. квітня 1930.

„КУЛЬТУРА", журнал культурного, суспільного й політичного життя. Рік VIII. Ч. 2—4. Львів, квітень 1930.

„Przegląd Społeczny", miesięcznik poświęcony zagadnieniom pracy społecznej i opieki nad dzieckiem, organ związku Tow. Opieki nad sierotami żyd. Rok IV. Nr. 3. Lwów, marzec 1930.

„Pracownik Drzewny", organ związku zawodowego urzędników przemysłu drzewnego. Rok VI. Nr. 3. Lwów, marzec 1930.

Slovensky Prehled", sbornik pro poznavani politickeho, hospodarskeho, socialniho a kulturniho zivota slovanskych statu a narodu. Redaktor: Adolf Cerny. Rocnik XXII. Cislo 3. Praha, brezen 1930.

„Звіт Комітету допомоги голодним України в Празі".

„Звіт з діяльности Українського Гігієнічного Т-ва у Львові" за час від 27. січня 1929 доо 28. лютого 1930.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 29. квітня, год. 7·30 веч. „Жайворонок".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 29. квітня, год. 7·30 веч. „Пан Топаз".

Виленська трупа (саля кіна „Кольосей"):

Вівторок, 29. квітня, год. 8·15 вечером „Періферія" Лянгера.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Співець Парижа (Моріс Шевальє) і опера „Ловці жемчугів".
КАСІНО: Коли жінка забудеться.
КОЛЬОСЕЙ: Чортівський репортер (Еді Польо).
КОПЕРНИК: Дівна (На шляху Москва-Смоленськ) з О. Чеховою.
ЛЕВ: Душі в неволі (Бол. Пруса).
ОАЗА: Шахівниця сердець.
МАРУСЕНЬКА: Весільний марш (звукова фільма).
ПАЛЯС: Звукова фільма: Спокуси Европи (Ліліяна Гарвей, Іго Сим).
ПАН: Краса життя (Жеромського).
ПАСАЖ: Шакаль-примара. Тиждень Метро-Голдвин-Маєр. Амер. комедія.
ПРОМІНЬ: „З дня на день".
СТИЛЕВЕ: Шалена графиня. Фред Томпсон.
ФАТАМОРГАНА: Магдалина, Арабська авантюра.
ХИМЕРА: Весняні бурі.
УТІХА: В хиттях азіятів.

Програма радіо.

Вівторок 29. IV. 1930

ЛЬВІВ. 11·58 Сигн. часу, 12·05 Концерт грамоф. плит, 17·45 Попол. концерт із Варшави, 18·45 Всячина, музика грамоф. плит, 19·50 „Страшний двір" Монюшка (з Познаня), комунікати з Варшави.

Середа 30. IV. 1930.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Краків** (312,8) 17·45 Концерт з Варшави. **Гельсінгфорс** (221,4) 10·40 Танкова музика. **Ляйпціґ** (259) 16·30 Концерт. **Льондон** (356,3) 19·40 Сонати Гайдна. **Берлін** (418) 21·00 Твори Мільганда під диріґентурою композитора. **Прага** (487) 20·00 Концерт у честь Ірасека. **Міляно** (501) 12·00 Легка музика. **Брюссель** (509) 19·30 Радіотріо. **Відень** (516,3) 15·30 Програма для дітей. **Мюнхен** (533) 16·00 Капеля Розенбергера. **Будапешт** (550) 0·15 Радіоквартет. **Ленінград** (1000) 15·00 Концерт для села. **Харків** (1304) 19·00 Авдиція першого травня.

Четвер 1. V. 1930.

Варшава (1411,7) 12·40 Ґрам. плити **Краків** (312,8) 20·30 Концерт з Варшави. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·10 Радіоорх., **Ляйпціґ** (259) 16·30 Радіоорхестра. **Льондон** (356,3) 13·00 Квалікордовий квартет. **Берлін** (418) 16·30 Камеральна музика. **Стокгольм** (436) 21·40 Військова музика **Рим** (441) 13·30 Радіоквартет. **Лянгенберг** (473) 17·30 Радіоорхестра. **Прага** (487) 20·50 Твори Дворжака. **Міляно** (501) 20·45 Комедія. **Відень** (516,3) 15·30 Танкова музика. **Мюнхен** (533) 16·30 Радіотріо. **Будапешт** (550) 17·40 Військова орхестра. **Ленінград** (1000) Демонстрація 1. травня. **Харків** (1304) 1800 Авдиція 1. травня.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під управою Ів. Когутяка. 1950

Сьогодні:
Вівторок 29. IV. „Пташник з Тиролю".
Середа 30. IV. „Пан Твардовський".
Четвер 1. V. „Безробітні".

Бориня:
Пятниця 2. V. „Король Життя".
Субота 3. V. „За Німан".
Неділя 4. V. „Те чого не бувало".
Понеділок 5. V „Пташник з Тиролю".

Загальні Збори Філії
„Сільського Господаря"
в Бережанах
відбудуться дня 6. травня 1930 р. в салі „Надії" в 12. год. в полудне з слідуючим порядком нарад:

1. Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2. Справа кружків в повіті.
3. Зміна статуту.
4. Вибір нової управи.

о. Филип Свергун, голова. **Осип Лада,** містоголова.

КОНКУРС.

Подання о посади учителів в середніх школах „Рідної Школи" на шкільний рік 1930/1 треба вносити до Головної Управи „Рідної Школи" до дня 15. червня п. р. До подання належить долучити крім університетських документів поручаюче письмо від якоїсь поважної народньої установи і заяву про безумовне приняття наданої евентуально посади. Під увагу буде Головна Управа брати тільки подання внесені протягом шкільного року 1929/30 по день 15. червня. Звертається увагу петентам, що шкільна Кураторія дає дозвіл навчання з правила тільки іспитованим кандидатам. В дівочих семинариях і гімназіях учителями руханки і шкільними лікарями можуть бути лише жінки.

Головна Управа „Рідної Школи".
У Львові, Ринок 10/II. 1961 2—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло", В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.